

رخنه روس‌ها در تار و پود ایران پساناصری: پایان استقلال؟

۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۴ ساعت ۱۵:۵۶

در سکوت کاخ گلستان پس از ترور ناصرالدین شاه، سایه‌های شوم استعمار سنگین‌تر از همیشه بر ایران گسترده شد. پادشاهی که با خون بر تخت نشست، وارث خزانه خالی و امپراتوری در حال فروپاشی بود. ضعف سیاسی و بحران اقتصادی، فرصتی طلایی برای روس‌ها فراهم کرد تا با اعزام مستشاران مالی و گمرکی، ریشه‌های نفوذ خود را در تار و پود ایران دوانده و سرنوشت این سرزمین را به بازی بگیرند.

بعد از مرگ ناصرالدین شاه، نفوذ روس‌ها در ایران افزایش یافت و به علی‌چون ضعف سیاسی پادشاه جدید و اوضاع اقتصادی نابسامان، روس‌ها توانستند از طریق مستشاران مالی و گمرکی سلطع و نفوذ خود را افزایش دهند:

«با مرگ ناصرالدین شاه نفوذ روس‌ها در ایران که تا آن زمان با سیاست موازنه بین دو قدرت تا حدودی تعدیل می‌شد، به طور قابل ملاحظه‌ای افزایش یافت. پادشاه جدید و درباریان‌ش تصور می‌کردند ناصرالدین شاه خزانه پری برای آنها باقی گذاشته ولی به زودی دریافتند که اوضاع مالی کشور تاسف‌انگیز می‌باشد. مظفرالدین شاه که قدرت و نفوذ پدرش را نداشت و به کلی در مقابل اعمال نفوذ و دخالت خارجی‌ان عاجز بود به جای آنکه بتواند از رقابت بین روسیه و انگلستان که در آن زمان به منتهی درجه رسیده بود استفاده کند سیاست باری به هر جهت را در پیش گرفت و اوضاع را از بد بدتر کرد. نخستین اقدام مظفرالدین شاه این بود که امین السلطان را در ۲۴ نوامبر ۱۸۹۹ از صدارت بر کنار و میرزا علیخان امین‌الدوله را که دارای افکار اصلاح‌طلبانه بود به جای او منصوب نمود. امین‌الدوله به منظور اصلاح وضع گمرکات و پست و افزایش عواید آن عده‌ای مستشار بلژیکی استخدام کرد. مستشاران مزبور در سال ۱۸۹۸ وارد ایران شدند و رئیسشان به نام ژوزف نوز به سمت رئیس کل گمرکات ایران منصوب گردید ولی به زودی معلوم شد که آنها عامل اجرای سیاست روسیه تزاری بوده و نوز دستورات خود را از سفارت روس می‌گیرد.»

منبع: عبدالرضا هوشنگ مهدوی، تاریخ روابط خارجی ایران، از ابتدای دوران صفویه تا پایان جنگ جهانی دوم، تهران، امیرکبیر، ۱۳۸۵، چاپ یازدهم، ص ۲۹۵

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/50087/رخنه-روس-پس-تار-پود-ایران-پساناصری-پایان-استقلال>